СТИСЛИЙ ОГЛЯД РОЗМАЛЬОВАННЯ ПО ОКРЕМИХ ОКРУГАХ І СЕЛАХ.

КРИВОРІЗЬКА ОКРУГА.

По селах Криворізької округи розмальовують найбільше фарбами, видобутими з тих глин, що знаходять по берегах Дніпра та його допливів, де й містяться досліджені села. Останніми роками ці фарби поступаються місцем перед купованими аніліновими фарбами. По селах цієї округи трапляються всі описані ґатунки мальовання, але переважає мальовання-килим і мальовання печі.

Надвірні стіни будівель часто бувають, як описано, різнобарвно вимащені, іноді на хатах це вимащення замінюють мазанням усіх стін у зеленкуватий, блакитнуватий або синій кольори.

С. Капулівка. Одвідано р.р. 1924-1925, і 1928. Мальовання дуже поширене по всьому селу, надто багато мальовання-килимів і мальовання печей. Розмальовують самі господині. Р. 1924 і 1923 вживано рослинних фарб і фарб із глин (земляних). Р. 1928 спостерігаємо, що ці фарби витискають анілінові, і малювальниці дуже вподобали собі «лазорку», вживаючи її головно на фарбування тла в мальованні-килимах. Різноманітні забарвленні тла мальовання-килимів. Багато мальовання, даного мішаними фарбами: аніліновими, земляними та рослинними.

С. Олексіївка (Чортомлик). Одвідано р.р. 1925 і 1929. Р. 1925 було багато розмальованих хат, а 1928 р. куди менше. Мальовання затрималося головно на «Куті». Р. 1925 особливої слави зажили собі три селянки майстрині-малярки, вони розмальовували багато хат на своєму селі. Вони працювали за плату. Стиль їхній свідчить про обопільний вплив. Їхнє мальовання, безперечно, впливало і на решту мальовання на селі. З-поміж них особливої слави зажила одна [1]: вона працювала здебільшого рослинними фарбами, даючи плями квітів не щіточками, а ганчіркою (табл. IX). Решти цієї імпресіоністичної техніки затримались ще й до р. 1928 в Олексіївці, але вживають її вже не на плями квіток, а на простішій мотив, що ним дають «обводку» навколо вікон і дверей. Дві інші, живучи в центрі села, де мальовання вже вивелося, малюють тепер дуже мало. Край села виставив нових майстринь, що працюють для своїх сусідок теж за плату. Як і в с. Капулівці, р. 1925 мальовання викопувано рослинними фарбами та земляними, р. 1928 — мішаними фарбами, з перевагою анілінових.

[1] Тепер небіжка — Текля Безсмертна.

С. Перевізні Хутори. Одвідано р. 1925. Багато мальовання. Кольорове мастіння на надвірніх стінах. Переважає мальовання-килим. Малюють самі господині. Фарби земляні (глина) та рослинні.

С. Олександрівка (Кріпацьке). Одвідано р.р. 1925 і 1928. Багато мальовання. Переважає мальовання-килим, що звуть тут ковдрою («одіялом»). По багатьох хатах трапляються роботи однієї з двох уславлених тут майстринь, що розмальовували за плату. Одружившися, вони покинули село, але робота їхня збереглася і до 1928 р. Роботи однієї з них, виконані 1922—1923 р.р., тепер відтворюють самі господині за тими прослідками, що залишаються крізь новий побіл. Це виключно мальовання-килим, побудоване за однією композиційною схемою, куди вносять іноді тільки невеличкі варіяції. Її композиційна схема вимагає трохи складнішого розграфовання, що роблять штучним циркле, а через те ця схема не повторюється в інших селянок (табл. XXI); друга селянка розмальовувала тільки старовинними українськими рослинними мотивами в суто необразотвірнім трактуванні (табл. XXVII). В с. Олександрівці багато господинь, що самі розмальовують свої хати. Мальовання на білому тлі стіни; вживають і фарб земляних, та тепер переважають анілінові.

С. Покровське. Одвідано р.р. 1924 і 1928. Село було колись багате на мальовання. Згадки про вславлених селянок-майстринь, що розмалювали багато хат, можна ще почути від людности, але робіт їхніх у самому Покровському вже немає. Продукцію покровчанок частіш можна побачити в суміжних селах, куди вони попереселялися, одружившися, перенісши туди і свою любов до малювання. Але в самому Покровському, цьому рухливому селі з широко відомим ярмарком, розмальовання тепер уже не в тій шані, що раніше, коли всю хату скрізь було розмальовано не тільки зсередини, а й зокола. На відгуки цього замилування зрідка можна натрапити й тепер. І тепер ще можна знайти поодинокі хати по кутках села з залишками мальовання на надвірніх стінах і багато розмальовані зсередини; але це мальовання бідне на барви, з застиглими композиційними схемами. За фарби вживають глини, сажі, атраменту, іноді фуксину, що залишився після фарбування яєць на великдень. На печах трапляється частіш підведення, аніж мальовання.

Новопокровський посілок. Одвідано р. 1928. Найбідніші переселенці з с. Покровського дніпру лишь починають заводнювати посілок. Мальовання ще немає, але багато кажуть про те, що як тільки поставлять хату, то неодмінно вквітчать її. Серед селянок є вмілі майстрині, що колись малювали в с. Покровському. Отже, щоб здобути роботу селянок, яких мальовання є в с. Покровському, треба заглянути сюди.